

Валерія ПОКАНЄВИЧ

здобувач вищої освіти 4 курсу ОС «Бакалавр»

спеціальності 073 «Менеджмент»

Заклад вищої освіти «Державний торговельно-економічний університет»,

Михайло КУЗУБ

старший викладач кафедри обліку та оподаткування,

Заклад вищої освіти «Державний торговельно-економічний університет»,

м. Київ

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ПОПЕРЕДЖЕННІ ЕКОНОМІЧНИХ КРИЗ

У сучасному світі особливо гостро постає проблема економічних криз локального та глобального характеру. Бухгалтерський облік є важливим соціально-економічним інститутом, який не тільки інформаційно забезпечує управління на всіх рівнях (від найнижчого - суб'єктів господарювання до найвищого - держави), але й здатний сигналізувати про економічні кризи та знаходити шляхи їх подолання. Згідно ЗУ «Про бухгалтерський облік», бухгалтерський облік - процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [1]. Нині бухгалтерський облік – це не просто реєстрація інформації, її обробка та систематизація, а специфічна система комунікацій між учасниками господарських відносин на мікро- та макрорівнях [2].

Бухгалтерський облік перетворився на об'єктивну необхідність сучасного способу підприємницької діяльності та його управління. Став базовим інструментом регулюючої політики забезпечення фінансово-економічної стабільності та економічного розвитку виробників, підприємств, організацій, держав, а тепер уже і суспільства в цілому.

Сьогодні сфера застосування бухгалтерського обліку в управлінні фінансово-економічними аспектами охоплює підприємства, організації,

установи виробничої, комерційної, кредитно-банківської та інші види діяльності, а через узагальнення даних бухгалтерського обліку та звітності – об'єднань, галузі, економіку (господарство) окремих країн, світову економіку в цілому.

Роль бухгалтерського обліку і звітності розглядається саме з позицій джерела інформаційного забезпечення. Головною функцією бухгалтерського обліку є забезпечення користувачів, в тому числі управлінського персоналу підприємства, повною та об'єктивною інформацією про фінансовий стан, результати діяльності, а також рух коштів підприємства. Фінансова звітність підприємств застосовується в процесі фінансового аналізу, планування, розробки фінансової стратегії та політики. Вона дає найбільш агреговане уявлення про результати фінансової діяльності підприємства [3].

Особливо зростає роль бухгалтерського обліку в період кризи, так як саме бухгалтер має найбільш достовірну та оперативну інформацію про стан справ в організації, і часто тільки він може спрогнозувати найбільш близький до дійсності сценарій розвитку ситуації.

На рівні державних органів також виникає потреба в оперативній і достовірній інформації для прийняття рішень, які допоможуть запобігти появі, прискорити вихід із економічної кризи та сприятимуть ефективному управлінню власністю.

Використання деяких облікових підходів дає змогу підвищити ефективність суб'єктів господарювання різних рівнів, та є одними з головних шляхів запобігання кризи. Такими підходами є: оптимізація облікової політики, податкове планування, автоматизація бухгалтерського обліку та удосконалення інформаційних систем, складання прогнозів та планів діяльності. Оптимізація облікової системи у свою чергу включає такі методи: використання різних методів амортизації, проведення інвентаризацій та переоцінок активів, контроль виплат працівникам (заробітна плата, премії, надбавки), створення резервів забезпечення на виплату відпусток працівникам підприємства та виконання гарантійних зобов'язань.

При здійсненні антикризового управління підприємствами важливу роль відіграє фінансова інформація та ефективність облікової системи. Для того, щоб фінансова інформація була надійним джерелом інформаційного забезпечення, їй повинні бути притаманні деякі якісні характеристики: зіставність, можливість перевірки, вчасність та зрозумілість.

Антикризове управління передбачає ретельні розрахунки: потреб у фінансових ресурсах, прогнозів можливих шляхів їх залучення, планових норм витрат ресурсів, заходів у сфері маркетингу, техніко-технологічних змін у виробництві тощо. Основним напрямом забезпечення фінансової рівноваги підприємства в кризових умовах є скорочення та оптимальне використання обмежених фінансових ресурсів. А така робота може відбуватися винятково на підставі даних бухгалтерського обліку. Неможливо без якісної облікової інформації визначити шляхи скорочення витрат і прийняти правильні управлінські рішення.

Ефективна система управління і прогнозування також вимагає використання інструментів бухгалтерського інжинірингу.

Застосування інструментів бухгалтерського інжинірингу у вигляді системи похідних балансових звітів в антикризовому управлінні підприємства визначається:

- необхідністю ринкової оцінки власності в реорганізаційних процедурах;
- необхідність управління платоспроможністю підприємства на основі порівняння активів і зобов'язань за строками, розмірами;
- потребою в обліку впливу стратегічних факторів (різноманітної оцінки ефективності інноваційних та інвестиційних проектів, зміни податкової, митної політики);
- обтяженістю підприємства умовними фактами господарської діяльності, активами і зобов'язаннями, що впливають на платоспроможність [6].

Отже, можна зробити висновки, що бухгалтерський облік — це необхідна умова ефективності функціонування не лише окремих ринків або галузей, а й національної економіки в цілому. Бухгалтерський облік є важливим як в

докризовий, так і в кризовий, і після кризовий періоди, виконуючи дещо різні функції в кожному з них. Використання наведених вище облікових підходів дає змогу підвищити ефективність діяльності суб'єктів та результативність антикризових заходів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність України» No 996-XIV від 16.07.99 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Жук, В. М. Наукова гіпотеза трактування бухгалтерського обліку як соціально-економічного інституту. *Облік і фінанси АПК*. 2012. № 2. С. 14-22.
3. Гайдуцький П. І. Роль бухгалтерського обліку в попередженні економічних криз. *Економіка України*. 2012. № 12. С. 72-82.
4. Кузуб М.В. Розвиток «хмарних» технологій у бухгалтерському обліку. *Розвиток бухгалтерського обліку, оподаткування і контролю в умовах інтеграційних процесів: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конф. м. Херсон, 22-23 жовтня 2020 р. ДВНЗ «ХДАУ», 2020. 371 с.*
5. Кузуб М. В., Погорілко О. Ю. Діджиталізація бухгалтерського обліку: вітчизняні реалії. *Актуальні проблеми розвитку обліку, аналізу, контролю і оподаткування у контексті Європейської інтеграції та сучасних викликів глобалізації: праці ІХ Міжнародної науково-практична конференції* URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/News/Academy/2021/05/2021.05.14_NewsZbir.pdf
6. Гринчишин Я.М. Багатоаспектна роль бухгалтерського обліку та звітності в антикризовому фінансовому менеджменті підприємств. *Економічні науки*. Сер.: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(1).